

ראיה שמיעה וחודש אלול

בפרשתנו אנו מוציאים את חובת הזהירות ב-ראייה, שמיעה ודיבור.

ראייה - אדם היוצא למלחמה כיצד יכול לחשוק באשת יפת תואר, והלא רק צדיקים גמורים ללא חטא היו יוצאים למלחמה?

מבאר רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהכל מתחיל מ- "**וְרָאִיתָ בַּשָּׂבִיחַ אִשְׁתַּיַּת תִּפְתַּח**" (כא', יא') ע"י פתח קטן של ראייה בא לידי כל אלו.

שמיעה - מצווה התורה "וַיִּתֵּן תְּהִיָּה לְךָ עַל אָזְנְךָ" (כג', יד') ודרשו בגמרא (כתובות ה.) אל תקרי אזנך אלא על אוזניך, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באוזניו, ועוד אמרו שם, מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתדות, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באוזניו.

דיבור - מצווה התורה "**מוֹצֵא שְׂפָתַיִךְ תִּשְׁמֹר וְעֲשִׂיתָ**" (כג', כד') ודרשו גדולי החסידות, כאשר כל היוצא מפיך יהיה שמור מחטא מאחר שתשגיח על כל דיבור ודיבור, אזי "ועשית", כל היוצא מפיך ומה שתגזור יתקיים. והוסיפו לרמוז "תשמור" מלשון שמרים, שתיזהר שלא יהיה בדיבורך שמרים ופסולת הפוגמים בקדושת הפה.

ידוע שרבים מחסידים ואנשי מעשה, היו נזהרים בדיבורם בימי חודש אלול יותר מכל ימות השנה, וכמו שכתב בספר יסוד ושורש העבודה, "רבים וכן שלמים נוהגים שמקבלים על עצמם מראש חדש אלול, שלא ידברו שום שיחת חולין, ואשרי חלקם, כי אין דבר בעולם לטהרת הנפש כמו בלימת פיו משיחה בטלה". וכן שיבח החפץ חיים מנהג זה בספרו חובת השמירה.

גם אנו הנמצאים בימי חודש אלול, ניזהר ונישמר יותר בראייתנו בשמיעתנו ובדיבורינו, ועל ידי כך נזכה להיכתב להיחתם לחיים טובים ולשלום.

הרב כפיר ברוך מבורך דדון

תלמידיו של ר' נפתלי מרופשיץ ובייחוד הצעירים שבהם התלוננו בפניו שהיצר הרע רודף אותם, ושאלוהו מה לעשות? ענה להם למדרגה כזאת כבר הגעתם שהיצר הרע רודף אחריכם? לדעתי אתם עדיין רודפים אחר היצר הרע. כבר אמרו חז"ל: "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" וכשרואה היצר הרע אדם חשוב בעל הדרת פנים הוא רודף אחריו שוקד להעבירו על דעתו ועל דעת קונו, יש והוא מצביע לו לפעמים לעשות מצווה גדולה, כגון: מצווה לשנוא את פלוני כי בעל עבירה הוא, ומצווה שכזו זוהי עצת היצר הרע וצריך להתרחק ממנה.

(צעיר רדם - ע"פ באר יעקב חיים)

ישראל לסגולתו

עצה שלא לפל מהאמונה

הסגולה הגדולה ביותר כדי שלא יפל האדם מאמונתו, היא שיזכירנה בפיו בכל עת, וכנאמר: "האמונתי כי אדבר". דהינו לדבר הרבה על אמונה, לקרא מאמרי אמונה והשגחה וכגון בחובת הלבבות שער הבטחון וכיוצא, לקרא ספורי השגחה, ספורי צדיקים מגדל אמונתם, להתבונן במקראות התורה והנ"ך שכלם מלאים אמונה, ובעקר חמש בראשית וספור יציאת מצרים.

ועוד עצה גדולה ומועילה לאמונה, להקדים תפלה קדם כל מעשה שיעשה ולבקש שיצליחנו ה', ואפלו כשבא לעשות מעשה זוטא ביותר, וכגון קניית מצרך פשוט, או לכל סדור מסים שיוצא לסדר - יקדים תפלה שיעזרהו ה', והשנון שישנון האמונה בפיו בכל עת ויחזקה להשריש האמונה בדעתו ובהפכתו, ואף שהדבורים המה רק דבורים ואין לבו כל כך שנה עם פיו, סוף שרוב דבורו באמונה יחדר ללבו להשיבו לאמונת ההשגחה.

(הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א)

לשרת את האורחים

ראוי ונכון שבעל הבית ישרת את האורחים בעצמו ולא על ידי שליח, אפילו אם הוא אדם נכבד וחשוב. ואם יש לבעל הבית בנים, מצוה שיחנכם במצוה יקרה זו, ויתן להם שגישו את הכיבוד לאורחים. (ר' אברהם ישראל)

משהו לנשמה

הפיקדון שהושב – חוכמת הרב

שקיעת החמה בשפולי הרקיע החלה, העיר פרג מתכוננת לבוא השבת, יהודים ממהרים ומסיימים את ההכנות האחרונות לכבוד שבת קודש, פה ושם נראו אנשים הלבושים בגדי שבת המקדימים ללכת בניחותא לבית הכנסת. אל פונדק העיר נכנס זה עתה יהודי, אשר מעירה סמוכה כדי לקנות סחורה בפרג, ועתה היה צריך לשבות בה. בזריזות גמר את ההכנות האחרונות לשבת, אך מוחו עבד בקדחתנות למצוא מוצא לבעייתו. הוא הגיע לעיר עם סכום כסף גדול, עשרת אלפי דינרי זהב, כדי לקנות סחורה, אך עתה חיפש מקום שיוכל לשמור את הכסף במשך השבת. לפתע נצנץ במוחו רעיון חיש מהר נטל את צרור כספו ויצא בחפזה מהפונדק לכוון ביתו של אחד מסוחריו פרג, עמו עסק במסחר מפעם לפעם ומכיון שהכיר את הסוחר כאדם ישר ונאמן, החליט שיפקיד בביתו את הכסף עד צאת השבת. שמח וטוב לב הלך היהודי לבית הכנסת, לאחר שנפרד מהסוחר שכספו הופקד אצלו. מיד במוצאי שבת, עת נצצו במקום, שלושה כוכבים, מיהר היהודי לביתו של הסוחר כדי לקבל חזרה את כספו.

"כספך? התמם הסוחר "על איזה כסף הנך סח, מתי הפקדת אצלי כסף?" חשב האיש כי הסוחר חומד לו לצון, והמשיך לבקש, ולהתחנן, אנא, החזר לי בבקשה את כספי! כך ביקש שוב ושוב, אך הסוחר בעל הבית המשיך לטעון כי מעולם לא הופקד אצלו כסף.

הבין האיש כי נלכד ברשתו של רמאי, וכשנפשו מרה עליו, וליבו בוכה בקרבו, על שהפסיד את כספו, החל לצעוד חזרה לפונדק. כשהוא לא יודע מאין יבוא עזרו. לפתע התנער ובצעדים נמרצים פנה ללכת לביתו של רבי יחזקאל לנדא, רבה של העיר פרג כדי שיעזור לו, ויוכל לקבל ממנו עצה ותושיה.

בקול נסער מלווה בפרצי בכי הבוקעים מעמקי ליבו סיפר האיש סיפורו לפני הרב, וסיים בבקשת עזרה. הרגיע רבי יחזקאל לנדא את האיש וביקש מנו שיבוא לביתו בבוקר המחרת.

ואכן, מיד למחרת בבוקר התייצב האיש האורח בעיר פרג בביתו של הרב. מיד שלח רבי יחזקאל את שמשו להזמין לביתו את הסוחר המכחיש כי הופקד אצלו הכסף ואל האיש פנה הרב ובקשו להסתתר בחדר סמוך. וכך אמר אליו:

כאשר תשמע שאני משוחח עם הסוחר, צא מן המסתור והכנס אל החדר בו נשב, ושם תטען את טענתך. שמע האיש בקולו של הרב ועודנו מסתתר בחדר הסמוך הופיע הסוחר בבית הרב.

רבי יחזקאל הזמינו לשבת, והחל משוחח עימו אודות מצב העוני בקהילת פרג. בקהילה שלנו אמר הרב, יש עניים מרובים הגוועים ברעב, ולצרכיהם דרושה לנו תרומה בת אלף זהובים!

"מה", אלף זהובים נזדעק הסוחר, "האם הרב רוצה ממני סכום גדול כל כך, נראה איפא כי רבנו חושב אותי לאחד מן העשירים בעיר, אך דע לך כי בשנים האחרונות הורע מצבי, רבים מחבריי פשטו את הרגל, ומצבי הנוכחי הוא בכי רע, לפיכך, עתה אין ביכולתי למרות רצוני, למלא את בקשת רבינו".

המשיך הרב להפציר בסוחר לתרום סכום כסף לצדקה, והסכים להוריד את הסכום כדי מחציתו, לחמש מאות זהובים. אך הסוחר עמד בסרובו וטען איני יכול לתת סכום כסף כה גדול לצדקה.

הוסיף הרב לדבר אל ליבו והוריד מן הסכום, שמצא יכול אתה שלוש מאות זהובים שאל! אך הסוחר לא שינה את דעתו ואמר כבוד הרב, איני יכול עתה לשלם סכום כסף לצדקה.

תוך כדי שיחתם, נפתחה לפתע הדלת ואל החדר התפרץ היהודי שהסתתר בחדר הסמוך, והלה החל זועק בקול כאוב, רבי ומורי, הושיעה נא, אדם זה היושב מולך גנב את כספי וכספי אחרים, בערב שבת הפקדתי אצלו עשרת אלפים דינרי זהב. אולם כשבאתי לקחת את כספי בחזרה, הכחיש הלה את הדבר וסרב למסור לי את פקדוני. אנא רבי, רחם וחוס עלי וצווה על אדם זה להשיב לי כספי, שאם לא כן, אנא אני בא?!"

הביט הרב בפני הסוחר היושב מולו ושאלו, כלום מכיר אתה את היהודי הלוה? אמנם כן, אישר הסוחר מכיר אני אותו מעסקי מסחר שפעמים התעסקתי עימו, אך זה זמן רב לא חידש קשרי המסחר בינינו, ואמש התפרץ הלה אל ביתי וצעק להחזיר לו את כספו שמעולם לא הפקיד אצלו. שמע היהודי את תשובת הסוחר החל לבכות בדמעות שליש וצעק: גנב, שקרן, גזלן, הרי במו ידיך לקחת ממני את כספי בערב שבת, כיצד מעז אתה להכחיש זאת?

פנה הרב אל הסוחר ואמר לו:

רואה אני שלא בנקל תפטר מן האיש הזה, אולי באמת מוטב כי תתן לו סכום כסף, כדי שיתרצה יעזובך לנפשך וילך לדרכו? אכן, הרב צודק, ודבר חכם הוא זה, מוכן אני לתת לו מאה זהובי ובלבד שיניחני לנפשי!

רבי, הפקדתי אצלו עשרת אלפים דינרי זהב וכיצד זה הוא רוצה להחזיר לי רק מאה זהובים, לא, איני יכול. עליו להחזיר לי כל כספי בשלמות!

אמר הרב לסוחר, ראה אדם זה נטפל אליך על לא עוול בכפיך – כטענתך, שמא כדאי לך להגדיל את הסכום כדי להיפטר מטרדן זה, תן לו שלוש מאות זהובים ובודאי יתרצה למתנתך.

מסכים אני הזדרו הסוחר לאומר לרב, אתן לו לחצוף זה שלוש מאות זהובי ובלבד שיפסיק להטיל בי חשדות שוא. שוב נשמעו זעקות שבר מכוון עמידתו של היהודי, לא, זעק ברוב יאוש, עשרת אלפים דינרים ולא זהוב אחד פחות!

כלום אינך מסתפק במתנה מכובדת של שלוש מאות זהוב פנה הרב אל האיש?

כבוד הרב, איני חפץ במתנות ולא בנדבות יבב האיש בשארית כוחותיו, רוצה אני את המגיע לי עשרת אלפים דינרים שלי בשלמותם! מדוע צועק אתה שאל הרב את היהודי, ובפנותו לסוחר הוסיף במהירות, תן לו חמש מאות זהובים, וכך תפטר ממנו לצמיתות, ותשכח מכל העניין.

מסכים אני השיב הסוחר, וכבר שלף את ארנקו כדי למנות את הסכום הדרוש לגרש את הטרדן הצועק. כשראה רבי יחזקאל לנדא באיזו מהירות שלף את ארנקו והחל לספור את הכסף, קם ממקומו ובקול רועם פנה אל הסוחר:

החזר ליהודי מיד את כספו! החזר את פיקדוני! עתה ברור לי לחלוטין כי אדם זה הפקיד אצלך את כספו. הן לפני היכנסו בקשתי ממך סכום כסף לצדקה בסכום זה, וסרבת, וטענתך היתה כי מצבך הכספי גרוע ואינך יכול לתרום לצדקה. ולפתע פתאום מוכן אתה בחפץ לב לתת סכום זה, סכום כה גדול לאדם זר, שלדברייך מכיר אתה אותו, אך במעט ואינך חייב לו אף פרוטה שחוקה? אכן, גזלן אתה הודה על האמת, השב את הפיקדון בשלמות!

לשמע גערתו של הרב חורו פניו של הסוחר ואכן, הודה בדבר הפיקדון והזדרו להשיב ליהודי את כספו בשלמות (613 סיפורים על תרי"ג)